

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติภูมิ ถิ่นสืบ และคณะ. (2552). รายงานการศึกษาชุมชน หมู่ที่ 9 บ้านคลองหนองเหล็กตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เดชา บุญค้ำ (ผู้ปาฐกถา). (22 เมษายน 2551). ชุมชนน่าอยู่สร้างได้อย่างไร ปฏิบัติการวางผังองค์การบริหารส่วนตำบลของเรา: การบรรยายในการอบรมโครงการสู่มาตรฐานงานช่างโยธากับการพัฒนาท้องถิ่น. พิษณุโลก: สมาคมเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2551, จาก [http://sites.google.com/site/builtenvironmentthai/page2/planning concept/page6](http://sites.google.com/site/builtenvironmentthai/page2/planning%20concept/page6)
- บุญชัย แซ่ใจ้ว. (2543). แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชานเมืองด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองพิษณุโลกเพื่อการขยายตัวของมหาวิทยาลัยนเรศวร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ
- สุภาวดี บุญฉัตร, บัณฑูร ชุนสิทธิ์ และสุรัตน์ ชุ่มจิตต์. (2543). แนวทางในการกำหนดรูปแบบเมืองมหาวิทยาลัยของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- ศุภสิทธิ์ พรหมนารุณทัย และคณะ. (2554). คลองหนองเหล็กกับมหาวิทยาลัยนเรศวรยี่สิบปีที่ผ่านมากับยี่สิบปีข้างหน้า. พิษณุโลก: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศูนย์วิจัยสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2547). รายงานสรุปแผนแม่บท ภูมิสถาปัตยกรรม ผังเมือง และการจัดการสิ่งแวดล้อมรอบมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- ศูนย์วิจัยสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2548). รายงานสรุปแผนแม่บท ภูมิสถาปัตยกรรม ผังเมือง และการจัดการสิ่งแวดล้อมรอบมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์. (2553). แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2554-2556) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: งานนโยบายและแผน สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล.
- Anderson, N. (1959). Urbanism and urbanisation. *The American Journal of Sociology*, 65 (1), July 1959, pp. 68-73. The University of Chicago Press, United of American.
- Ayal, E. B. (1992). Thailand's development: the role of Bangkok. *Pacific Affairs*, 65(3), 353-367.
- Bureekul, Thawilwadee. (2000). *Public Participation in Environmental Management in Thailand. Working Paper No.1*. Thailand: Center for the Study of Thai Politics and Democracy.

- Dorling, D. and Rees, P. (2003) A nation still dividing: the British census and social polarisation 1971- 2001. **Environment and Planning A**, 35, 1287-1313.
- Drakakis-Smith, D. (2002). **Third World Cities** (2nd eds). London, New York: Routledge.
- Forum for the Future. (2007). **Action for a Sustainable World**. United of Kingdom: The Sustainable Cities Index. Retrieved August 21, 2010, from <http://www.forumforthe future.org.uk>
- Hill, M. (2003). **Rural Settlement and the Urban Impact on the Countryside**. United of Kingdom: Gray Publishing.
- Hubbard, Phil. (2008). Addressing the social costs of studentification: managing housing markets in a university town. **Environment and Planning A**, 40(2), 323 – 341.
- Hope, K.R. (1986). Urbanization and economic development in the Third World. **Cities**, February 1987, pp.41-57.
- Harashina, Sachihiko. (1996). **Environmental Planning on Urban Level**. Japan: Dept. of Social Engineering, Tokyo Institute of Technology
- Hill, M. (2003). **Rural Settlement and the Urban Impact on the Countryside**. Gray Publishing.
- McGee, T. G. (1991). **The emergence of desakota regions in Asia: expanding a hypothesis**. United of American: University of Hawaii.
- Ness, G. D. and Talwar, P. P. (2005). **Asian cities: from past to future**. N.P., n.p.
- Nevill, J. (2005). **Good governance of the oceans: key resource management principles** Retrieved March 12, 2010, from www.tucs.org.au/~cnevil/marineHobartPrinciples
- Office of the Deputy Prime Minister. (2002). **Public Participant in Local Government**. United of Kingdom: Publications Sales Centre, Printed in Great Britain.
- Phipps, M. and Ames, M. (2007). **The impacts of students on residential community: Workshop on 4 April 2007 in an annual conference of the Association of Directors of University Estates in 2007 at the University of Bath**. Retrieved June 17, 2009, from <http://www.bath.ac.uk/estates/aude/Studentification%20Workshop.ppt>
- Pretty, I. (1995). The many interpretation of participation. **Focus**, 1995, Summer Issue. Wimbledon.
- Smith, D. P. (2005). **Studentification: the gentrification factory**. United of Kingdom: Routledge.
- Smith, D.P. (2007). **The politics of Studentification and unbalanced urban populations in the United Kingdom**. United of Kingdom: Working paper. Retrieved June 17,

2009, from http://www.towngownworld.com/images/smith_working_paper_unblance_nov2007.doc

Talwar. (eds.) *Asian Urbanization in the New Millennium*. pp.1-23. Singapore: Marshall Cavendish Academic.

The Co-intelligence Institute. (2008). **Principles of Public Participation**. United of American: The Co-intelligence Institute.

The Global Development Research Center. (2011). **Environmental Education, Creating an environment to educate about the environment**. Retrieved September 09, 2011, from <http://www.gdrc.org/uem/ee/>

UEM Organisation. (2008). **Urban Environmental Management**. Retrieved June, 17 2009, from <http://www.gdrc.org/uem/documents.html#comparti>

United Nations Development Program. **The EPM Guidebook: How to Improve the Urban Environment**. Retrieved November 25, 2009, from www.gdrc.org/uem/epm.htm

Witherick, M. & Adams, K. (2006). **Contemporary Case Studies: Cities and Urbanisation**. United of Kingdom: Oxfordshire.

Zwiep, K. van der, (1994). **Public participation as an instrument for environment protection**. United of Kingdom: Public Participation on Environmental Decision making.

	หน้า
ภาคผนวก ก: เอกสารการนำเสนอและการตีพิมพ์เผยแพร่ในการประชุมวิชาการ	46
A: รายละเอียดการประชุมวิชาการ	47
B: จดหมายตอบรับการนำเสนอ	48
C: บทความตีพิมพ์ในเอกสารการประชุมวิชาการ	49
D: เอกสารประกอบการนำเสนอ	50
ภาคผนวก ข: การตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร (อยู่ระหว่างการรอตอบรับการตีพิมพ์)	51
ภาคผนวก ค: การนำเสนอและถ่ายทอดผลงานสู่ชุมชนคลองหนองเหล็ก	52
A: การนำเสนอแนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก ณ โรงเรียนอนุบาลคลองหนองเหล็ก	53
B: การนำเสนอแนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก ณ ศูนย์การเรียนรู้และการท่องเที่ยวเรือนแพ	54

A: การเผยแพร่ผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการ

“การประชุมวิชาการ เรื่อง การศึกษาเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 1”
(The First Symposium on Education for Health and Environment)
2-4 ธันวาคม 2554 ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เชิญร่วมกันถวายพระราชากุศล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษาในหลวง
โดยการเข้าร่วมประชุมและเสนอผลงานในสัมมนาวิชาการ ครั้งที่ 1
เรื่อง การศึกษาเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
(The First Symposium on Education for Health and Environment)
ระหว่างวันศุกร์ที่ 2 - วันอาทิตย์ที่ 4 ธันวาคม 2554

การบรรยายเกี่ยวกับระบบการศึกษา การส่งเสริมสุขภาพ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
การอภิปรายร่วมโดยวิทยากรและนักวิชาการที่มีชื่อเสียง เช่น พระอาจารย์ ดร.สิงห์ทน นราสโกล
สมณะเดิมแท้ (สมณลักขโณ) ศ. ดร. อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา, ศ. ดร.ไมตรี สุทธจิตต์,
รศ. ดร.พิชัย ไตรวิชัย, นพ. ดร.วิชัย เอกทักษิณ, ดร.ประมวล เพ็งจันทร์ ฯลฯ

- ◆ การเสนอผลงานทางวิชาการของอาจารย์ และนิสิต-นักศึกษา
 - แบบปากเปล่า (Oral presentation)
 - แบบโปสเตอร์ (Poster presentation)
- ◆ นิทรรศการทางวิชาการ ด้านการศึกษา
- ◆ การได้วาที่-ระดับมัธยม อาชีวศึกษาและอุดมศึกษาในหัวข้อเรื่อง จิตเมตตาชีวาเป็นสุขจริงหรือ? อาหารมังสวิรัตดีกว่าอาหารเนื้อสัตว์ โลกร้อนดีกว่าโลกหนาว
- ◆ ประกวดภาพถ่าย ประชาชนทั่วไปในหัวข้อที่เกี่ยวกับ อาหารสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- ◆ การแสดงทางเวที เรื่อง โลกคือครอบครัวเดียวกัน/ การแสดงทางศิลปวัฒนธรรม
- ◆ การออกร้านขายสินค้า และนำเสนอการบริการที่เกี่ยวข้อง
- ◆ การเรียนรู้สุขภาพทางเลือก สาธิตการออกกำลังกาย เช่น โยคะ ชี่กง รำไทเก๊ก ฤาษีดัดตน ฯลฯ
- ◆ ชมการสาธิต การรักษาสุขภาพแบบองค์รวม เช่น อาหารบำบัด สมุนไพรบำบัด การเดินรำบำบัด พลังสีบำบัด ดนตรีบำบัด สมุนไพร

เข้าชมงานฟรี ร่วมกิจกรรมฟรี ชิมอาหารที่อร่อยและส่งเสริมสุขภาพ
ได้รับทั้งความสนุกสนานและความรู้ด้านสุขภาพ ฯลฯ

สนใจดูรายละเอียด และ download แบบฟอร์มลงทะเบียนได้ที่

v.chiangmai.thai-tva.org ส่งใบสมัครมาที่ รศ.ดร.กัญญา กำศิริพิมาน คณะศึกษาศาสตร์
วิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่ 239 ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200 โทรศัพท์ 084-6102008
สาร 053-944258 หรือ ทางอีเมลที่ cmveget@gmail.com สมัครและส่งบทความ และ
เพิ่มเติม (Full text) เพื่อลงตีพิมพ์ในหนังสือรวมเรื่อง (Proceedings) เพื่อแจกในการประชุม ภายในวัน
พฤศจิกายน 2554 อัตราค่าลงทะเบียน 500-1000 บาท (สำหรับสิทธิเข้าร่วมประชุมและ
ผลงาน อาหารว่าง อาหารกลางวัน เอกสารประกอบการประชุม ของที่ระลึก ฯลฯ)

ปัทมภ์และสนับสนุนการจัดงาน โดย น.พ. ขวลิต และ คุณลินดา อนุรักษ์การ (บ. เกล อิมเตอร์เทรด), ผศ.ดร.อภิชาติ เมฆบั้งวัน วิชา-วิโรจน์
กุลศักดิ์ (หจก.วิโรจน์ยนต์วิศวกรรม), คุณณสพน โพธิ์วิจิตร (ร้านเจจระยาทิพย์), คุณสมศักดิ์ ตั้งสัมพันธ์ (โรงพิมพ์ยูเนียนออฟเซต)

B: ใบตอบรับการนำเสนอผลงาน

“การประชุมวิชาการ เรื่อง การศึกษาเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 1”
(The First Symposium on Education for Health and Environment)
2-4 ธันวาคม 2554 ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แบบดอรับการลงทะเบียนและการนำเสนองานวิจัยในการประชุมทางวิชาการ
"การศึกษาเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 1 : "จิตเมตตา ชีวาเป็นสุข"
วันศุกร์ที่ 2 – วันอาทิตย์ที่ 4 ธันวาคม 2554
ณ ห้องประชุม อาคาร 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2554

เรียน อาจารย์วิจิตา ปิตังนาโพธิ์

ผลงานบทความของท่านที่ได้ส่งมาเพื่อนำเสนอในงานประชุมทางวิชาการ เรื่องการศึกษาเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 1

ได้รับการยอมรับ ดังรายละเอียดข้างล่าง

บทความหมายเลข 4009

ชื่อเรื่อง: การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยโดยกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการนอกชั้นเรียน

ได้ผ่านคณะกรรมการประเมินแล้วโดยสรุปคือ

- ยอมรับให้นำเสนอในรูปแบบ
- พูดบรรยายในห้องประชุม (Oral presentation)
 - โปสเตอร์ (Poster)
 - ผลงานวิจัยเต็มรูปแบบ (Full proceeding)

ขอขอบคุณที่สนใจเข้าร่วมงานในครั้งนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญา กำศิริพิมาน)

ประธานอนุกรรมการฝ่ายวิชาการ

ประชุมทางวิชาการ เรื่องการศึกษาเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 1

หมายเหตุ วันที่นำเสนอ 4 ธันวาคม 2554 เวลา 13.20-13.40น. ณ คณะศึกษาศาสตร์ (ห้อง 4207)

C: บทความตีพิมพ์เผยแพร่ในเอกสารการประชุม

“การประชุมวิชาการ เรื่อง การศึกษาเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 1”
(The First Symposium on Education for Health and Environment)
2-4 ธันวาคม 2554 ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาในการ
จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย
โดยกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการนอกชั้นเรียน

วิद्या ปิณฑนาโพธิ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทคัดย่อ

ตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา ธุรกิจการศึกษา เป็นภาคธุรกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ดังเห็นได้จากมหาวิทยาลัยในหลายๆภูมิภาค ได้ย้ายวิทยาเขตหลัก และขยายวิทยาเขตย่อยออกไปบริเวณชานเมือง เนื่องจากข้อจำกัดของการขยายพื้นที่ภายในเมือง การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่ทำการเกษตรกรรมของชุมชนเดิมกลายเป็นพื้นที่ถนน อาคาร และสิ่งปลูกสร้างในรูปแบบต่างๆ เพื่อรองรับกิจกรรมทางการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย รวมทั้งกิจกรรมและบริการด้านอื่นๆเพื่อรองรับความต้องการของนิสิตนักศึกษาที่กระจายตัวอยู่นอกมหาวิทยาลัย การขยายตัวอย่างไร้ทิศทางของข้อความเจริญจากมหาวิทยาลัย และการขาดการวางแผนและบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ นำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อมในหลายๆด้าน มหาวิทยาลัยนเรศวรก็เป็นหนึ่งในหลายสถาบันที่ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของเมืองมหาวิทยาลัย มลภาวะทางน้ำ คือ ปัญหาหลักที่สถาบันประสบและกำลังเร่งดำเนินการศึกษาและวิจัยตลอดกว่าครึ่งทศวรรษ โดยเฉพาะผลกระทบจากปัญหาน้ำเสียในคลองหนองเหล็ก ซึ่งเป็นคลองระบายน้ำธรรมชาติที่โอบล้อมมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้ประกาศภาคประชาชน และภาคชุมชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นข้อจำกัดในการบริหารจัดการพื้นที่รอยต่อระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนโดยรอบ ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจและกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผน การบริหารจัดการ การ

จัดสรรงบประมาณร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างบูรณาการ โดยไม่ยึดติดกับพื้นที่หรืออาณาเขตที่แบ่งแยก ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการคือ ระดับการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับภาคชุมชน ภาคผู้ประกอบการในพื้นที่ รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการพื้นที่ แม้ว่ามหาวิทยาลัยนเรศวรจะสนับสนุนการศึกษาและวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมแก่หลายหน่วยงานในสถาบัน อย่างไรก็ตามข้อค้นพบอีกประการคือ ความร่วมมือส่วนใหญ่มาจากกลุ่มคณาจารย์ นักวิชาการและนักวิจัยสถาบัน การขับเคลื่อนไม่ได้เน้นการมีส่วนร่วมในกลุ่มนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัย ดังนั้นการส่งเสริมจิตสำนึกและความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมแก่กลุ่มนิสิตนักศึกษา จึงไม่เพียงพอต่อการขยายวงกว้างของปัญหาในพื้นที่โดยตรง แต่ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการและแก้ปัญหาล้อมรอบอย่างแท้จริง การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนนอกชั้นเรียน โดยการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้สู่บทเรียนจริงในพื้นที่ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาประยุกต์และทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : มหาวิทยาลัย, ปัญหาสิ่งแวดล้อม, การมีส่วนร่วม, การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการนอกชั้นเรียน

บทนำ

การขยายตัวของเมืองมหาวิทยาลัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงกายภาพในหลายๆด้าน มหาวิทยาลัยนเรศวรก็เป็นหนึ่งในหลายสถาบันที่กำลังประสบปัญหาที่เกิดจากการขยายตัวแบบไร้ทิศทาง ดังจะเห็นได้จากพื้นที่ทำการเกษตรกรรมของชุมชนดั้งเดิมถูกรุกกล้าโดยพื้นที่เมือง ถนน, หอพัก, ร้านค้า, อาคารพาณิชย์,

บ้านจัดสรร, ที่พักอาศัย, และสิ่งปลูกสร้างในรูปแบบอื่นๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนิสิตนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยที่เพิ่มปริมาณอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงครึ่งทศวรรษหลัง แม้ว่ามหาวิทยาลัยนเรศวรจะมีแผนแม่บทในการใช้พื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยอย่างชัดเจน หากแต่การบังคับใช้ไม่ได้ครอบคลุมถึงการในพื้นที่ของชุมชน โดยรอบทำให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งของการใช้ประโยชน์ที่ดิน, ปัญหาสิ่งแวดล้อม, ปัญหาสังคม, และความขัดแย้งในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ทั้งของนิสิตนักศึกษา, บุคลากร, ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่, และต่อชุมชน โดยรอบ ผลกระทบจากปัญหาน้ำเน่าเสียในคลองหนองเหล็ก กำลังเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากหลายภาคส่วน เนื่องจากเป็นคลองธรรมชาติที่รองรับน้ำในพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัยนเรศวร ผลจากการวิจัยส่วนหนึ่งของผู้เขียนสะท้อนให้เห็นความร่วมมือระหว่างชุมชนคลองเหล็กกับมหาวิทยาลัยนเรศวร เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มคณาจารย์นักวิชาการและนักวิจัยสถาบัน ในส่วนความร่วมมือจากนิสิตนักศึกษายังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร สิ่งที่ต้องพิจารณาถึง คือ นิสิตนักศึกษาเป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัย การสร้างเสริมจิตสำนึกและความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมแก่กลุ่มนิสิตนักศึกษา จึงเป็นช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ในวงกว้าง

อย่างไรก็ตามข้อมูลที่น่าสนใจในครั้งนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของผลการศึกษาที่ได้จากงานวิจัย ซึ่งผู้เขียนมุ่งหวังสะท้อนให้เห็นข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษา กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ดังนั้นข้อเสนอแนะที่น่าสนใจจึงเป็นแนวทางในการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาเพื่อการจัดการสภาพแวดล้อม โดยรอบมหาวิทยาลัย และมุ่งหวังกระตุ้นให้สถาบันการศึกษาได้ทบทวนบทบาทและพันธกิจด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชนได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น การเก็บข้อมูลการมีส่วนร่วมของนิสิต

นักศึกษา ตามรูปแบบการมีส่วนร่วมของ Pretty (1995) จำแนกได้เป็น 5 แบบ เรียงตามระดับการมีส่วนร่วมจากน้อยไปมาก ดังนี้

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) เป็นรูปแบบที่ง่าย เพราะเป็นเพียงการได้รับข้อมูลข่าวสารทางเดียว
2. การได้รับคำแนะนำปรึกษา (Consult) ชุมชนได้รับคำแนะนำข้อมูลข่าวสารรอบด้าน
3. การร่วมมือทำ (Implement/ Collaborate) ชุมชนได้ร่วมทำกิจกรรม แต่ไม่ได้ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ
4. การร่วมคิดร่วมตัดสินใจ (Involve) ชุมชนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ร่วมวางแผน และร่วมตัดสินใจ
5. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และริเริ่มทำ (Empower) โดยชุมชนมีส่วนร่วมจัดการและดำเนินการได้เอง

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสภาพแวดล้อม โดยรอบมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษา ประมาณร้อยละ 54 ของจำนวนนิสิตที่ให้ข้อมูล เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามในจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งมีส่วนร่วมจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมในระดับต่ำ และอีกจำนวนมากกว่าครึ่งมีส่วนร่วมในการรับรู้ ได้รับการปรึกษา การลงมือปฏิบัติ ตลอดถึงการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และอีกประมาณร้อยละ 46 ของนิสิตผู้ให้ข้อมูล ไม่เคยมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ไม่เคยได้รับคำแนะนำ ไม่เคยลงมือปฏิบัติ หรือร่วมในกระบวนการตัดสินใจใดๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ากังวลมาก อย่างไรก็ตามจากการสำรวจความร่วมมือของนิสิต ประมาณร้อยละ 38 ยินดีที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการสภาพแวดล้อม โดยรอบมหาวิทยาลัย ในจำนวนร้อยละ 35 ไม่ระบุรายละเอียด และนิสิตที่ไม่ยินดีในการมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 27% โดยให้เห็นผลว่าไม่มีเวลา ผลสำรวจที่น่าวิตกกังวลอีกประเด็น คือ

มีนิตินบางส่วนให้เหตุผลว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ไม่ใช่หน้าที่ของคน

ข้อมูลที่น่าสนใจอีกประการ คือ การมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษา เกิดจากการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก และกิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย ตัวอย่างของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆมีดังนี้

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) ได้แก่ ด้านการรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติก ข้อมูลมลพิษทางอากาศ

การได้รับคำแนะนำปรึกษา (Consult) ได้แก่ ด้านการรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติก ความรู้การลดภาวะโลกร้อน คำแนะนำและการควบคุมเสียงรบกวนในหอพักมหาวิทยาลัย

การร่วมมือทำ (Collaborate) ได้แก่ การปลูกต้นไม้ การรณรงค์การลดการใช้พลังงาน และการลดการใช้ถุงพลาสติก รวมทั้งกิจกรรมทำความสะอาดพื้นที่รอบหอพัก

การร่วมคิดร่วมตัดสินใจ (Involve) ได้แก่ โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของคณะเศรษฐศาสตร์ การจัดการขยะ และควบคุมระดับเสียงในหอพักนิสิต

สำหรับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ (Empower) ไม่ปรากฏว่านิสิตมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน และการขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของกลุ่มนิสิตนักศึกษา ซึ่งถูกจำกัดอยู่เฉพาะในรั้วมหาวิทยาลัย จุดที่น่าเป็นห่วงอีกประการ คือ แม้ว่าปัญหาคุณภาพน้ำในคลองเหล็กเป็นประเด็นที่หลายภาคส่วนกำลังวิตกกังวล อย่างไรก็ตามกิจกรรมสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือสร้างเสริมกิจกรรมปรับปรุงและแก้ไขปัญหาเหล่านี้ การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมทั้งจากองค์กรบริหารส่วนตำบล และมหาวิทยาลัยเอง เป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ปลายน้ำ จากประเด็นปัญหาต่างๆเหล่านี้จึงเป็นหน้าที่หลักสำคัญของ

สถาบันการศึกษาที่ต้องพัฒนาและปรับปรุงบทบาทการบริการวิชาการอย่างเร่งด่วน

การผลักดันกระบวนการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยให้เกิดขึ้นเป็นกระบวนการสำคัญ จากหลักการที่ว่า มหาวิทยาลัย คือ หัวรถจักรทางปัญญา เพื่อขับเคลื่อนสังคม ตามแนวคิดของนายแพทย์ประเวศ วะสี (2552) การทำงานข้ามพรมแดนเป็นประเด็นที่นายแพทย์ประเวศจตุประภาย์ให้เห็นการปรับเปลี่ยนมุมมองของสถาบันการศึกษาในการบริการวิชาการจากเดิมที่มองออกสู่สังคม (Inside out) เป็นการมองจากมุมของชุมชนเข้ามาในสถาบัน (Outside in) ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นความคาดหวังที่ชุมชนมีต่อสถาบัน มุมมองที่เกิดทั้งแง่บวก และแง่ลบ ดังนั้นมหาวิทยาลัยต้องพัฒนาบทบาทเชิงสาธารณะเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากยิ่งขึ้น พลังและอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของสถาบันการศึกษา คือ การบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ปัญญาชน เพื่อรับใช้สังคมและประเทศชาติ การพัฒนาศักยภาพของนิสิตนักศึกษาจึงเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นพันธกิจหลักที่ทุกสถาบันไม่ควรละเลย

ข้อเสนอแนะสำคัญที่ได้จากการศึกษา คือ การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม (Creating an environment to educate about the environment) พุคให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น คือ จะสอนให้คนรู้จักสิ่งแวดล้อมได้อย่างไรหากสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ต้องขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ แนวคิดดังกล่าวอ้างอิงการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Education) จาก The Global Development Research Center ซึ่งเน้นการเรียนรู้อย่างบูรณาการโดยอาศัย 3 กระบวนการ ได้แก่ การศึกษา (Education) การวิจัย (Research) และการปฏิบัติ (Practice) ซึ่งทั้งสามกระบวนการต้องเชื่อมโยงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (Area-based problem)

การศึกษา (Education) ข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สามารถเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้ในรายวิชา ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เรียนโดยตรง

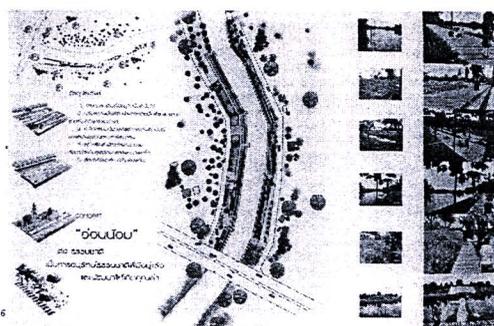
การวิจัย (Research) เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบข้อมูล และเป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

การปฏิบัติ (Practice) ความรู้ที่ได้จากสองกระบวนการข้างต้นสามารถนำไปประยุกต์ปฏิบัติใช้แก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมได้ในสถานการณ์จริง

กระบวนการทั้งสามข้างต้นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นทิศทางสำหรับการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมในอนาคต วิธีปฏิบัติที่น่าสนใจ ซึ่งต้องเริ่มจากการทบทวนและปรับปรุงรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน และการปรับเปลี่ยนและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแบบเดิมๆ ให้เชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม แนวทางที่เสนอแนะโดย The Global Development Research Center เริ่มตั้งแต่

- การเปลี่ยนปลายข้อคิดเป็นการพูดคุย (Chalk to Talk)
 - การเปลี่ยนการบรรยายเป็นการแก้ปัญหา (Lecture to problem-solving methods)
 - การปรับกิจกรรมการแก้ปัญหาเป็นการทำงานภาคสนามจากกรณีศึกษาจริง (Activity and issue-based to fieldwork and case studies approach)
 - การเปลี่ยนวิธีการสั่งสอนเป็นการให้การแนะนำ (Didactic to advise-based approach)
 - การเปลี่ยนสาระการเรียนรู้แบบตายตัวเป็นการพัฒนาทักษะและทัศนคติโดยกระบวนการมีส่วนร่วม (Rote learning to attitudes and skills development through participation)
- ซึ่งผลจากการศึกษา และข้อเสนอข้างต้น

ผู้เขียนได้นำไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนสำหรับนิสิตภาควิชาสถาปัตยกรรมชั้นปีที่ 3 ในรายวิชาการสำรวจ วางผังบริเวณ และภูมิสถาปัตยกรรม โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้เรื่องการออกแบบภูมิทัศน์กับปัญหาสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก (Landscape design on problem-based project) ซึ่งเป็นผลกระทบจากการขยายตัวของเมืองมหาวิทยาลัยส่วนหนึ่งของงานวิจัยของผู้เขียน เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการสภาพแวดล้อม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ขั้นแรก ให้นิสิตลงสำรวจพื้นที่ เพื่อศึกษาสภาพมลภาวะทางสายตา และปัญหาความสัมพันธ์โตรมริมคลองหนองเหล็ก (Statement of problem in visual pollution) ขั้นตอนที่ 2 ให้นิสิตนำเสนอข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อสะท้อนปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ได้จากการลงพื้นที่จริง

หนองเหล็ก ขั้นตอนที่ 4 คือ การนำเสนอผลงานการออกแบบแก่ชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็น และนำมาปรับปรุงแก้ไข ในขั้นตอนสุดท้าย

ผลจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากในชั้นเรียนสู่ชุมชนจริง ทำให้นิสิตได้เรียนรู้

และเข้าใจกระบวนการออกแบบเพื่อสังคม และตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมชุมชน โดยรอบมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น แม้ว่าอาจจะไม่ได้แก้ปัญหาหน้าเสาเสียในคลองหนองเหล็กโดยตรง แต่การเรียนรู้ภาคสนามเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการสร้างเสริมปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างนิสิตนักศึกษากับชุมชนในการจัดการสภาพแวดล้อมโดยรอบมหาวิทยาลัยร่วมกัน

บทสรุป

ผลกระทบที่เกิดจากข้อจำกัดของเมืองมหาวิทยาลัยเป็นกระบวนการที่ต้องย้อนถามว่า ใครคือผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยรอบ คำตอบคงไม่ใช่หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นในภาครัฐ หรือผู้ประกอบการ หรือเพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ต้องเป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ การปรับเปลี่ยนบทบาทของสถาบันการศึกษา ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษา โดยการบูรณาการการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทั้งในและนอกชั้นเรียน เชื่อมโยงกับการศึกษาและวิจัย เพื่อแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์จริงอย่างเป็นรูปธรรม กรอบแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นกลไกสำคัญในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ประเวศ วะสี. (2552). ทำอย่างไรมหาวิทยาลัยจะเป็น
หัวรถจักรทางปัญญา. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
คณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ
ชุมชนแห่งชาติ และมูลนิธิสาธาณสุข
แห่งชาติ.
- บุญฉัตร, สุภาวดี; ชุนสิทธิ์, บัณฑูร; และ ชุ่มจิตต์, สุ
รัตน์. (2543). แนวทางในการกำหนดรูปแบบ
แบบเมืองมหาวิทยาลัยของประเทศไทย. คณะ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระ
จอมเกล้าธนบุรี

- วิดิยา ปิคติงนาโพธิ์. (2554). การจัดการสภาพแวดล้อมรอบเมืองมหาวิทยาลัย และการมีส่วนร่วมของชุมชนกรณีศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร.
รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. คณะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- สุกสิทธิ์ พรณนารุ โฉมทัย และคณะ. (2554). คลอง
หนองเหล็กกับมหาวิทยาลัยนเรศวร ๒๐ ปีที่
ผ่านมา กับ ๒๐ ปีข้างหน้า. คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- The Global Development Research Center.
Environmental Education, Creating an
environment to educate about the
environment. [Online]. Accessed on
09/11/2011. <http://www.gdrc.org/uem/ee/>
- Pretty, I. (1995). "The many interpretation of
participation". In *Focus*, Summer Issue.
Wimbledon.

D: เอกสารประกอบการนำเสนอผลงาน

“การประชุมวิชาการ เรื่อง การศึกษาเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 1”
(The First Symposium on Education for Health and Environment)

2-4 ธันวาคม 2554 ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม

ชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยนเรศวร

โดยคณะกรรมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน

โดย ธิติยา ปัดดังนาโพธิ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2 ธันวาคม 2554

การประชุมทางวิชาการ: การศึกษาเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 1

ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทนำ

- กว่าสองทศวรรษที่ผ่านมาธุรกิจการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นมหาวิทยาลัยในหลายภูมิภาค ได้ย้ายวิทยาเขตหลักจากในเมือง ขยับไปสู่พื้นที่ชานเมือง เนื่องจากข้อจำกัดของการขยายตัวในพื้นที่เมือง
- การขยายตัวของเมือง ประเภทมหาวิทยาลัยเป็นอีกรูปแบบของการสร้างชั่วคราว เจริญใหม่ ซึ่งนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนโดยรอบในหลายด้าน
- การเปลี่ยนแปลงเชิงกายภาพ และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเป็นผลพวงที่เห็นได้ ชัดเจนจากกระบวนการดังกล่าว
- มหาวิทยาลัยนเรศวรเป็นหนึ่งในหลายสถาบันที่กำลังประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์การศึกษา

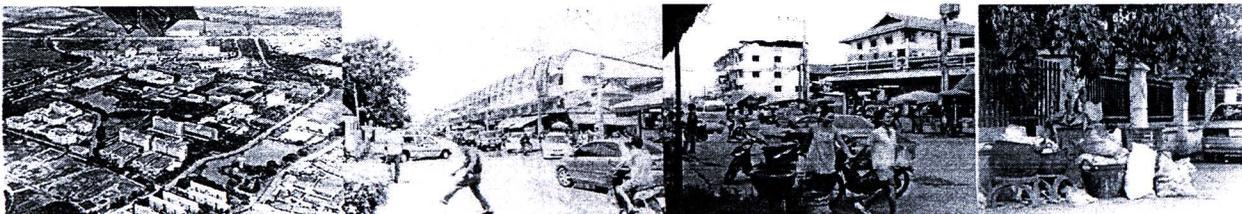
- ☀ เพื่อศึกษาผลกระทบจากการขยายตัวของเมืองประเภทมหาวิทยาลัย
- ☀ เพื่อศึกษาข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ ภาคมหาวิทยาลัย ภาครัฐ และภาคชุมชน ในการจัดการสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย
- ☀ เพื่อหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการจัดการสภาพแวดล้อมโดยรอบมหาวิทยาลัยในพื้นที่ศึกษา

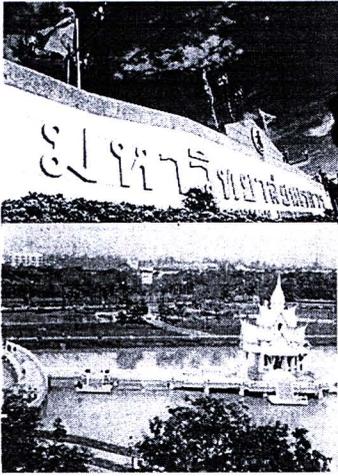

วิธีการดำเนินการวิจัย

- การวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านกรณีศึกษา
- การเก็บข้อมูลมาจากสองส่วนหลัก ได้แก่
 - แหล่งทุติยภูมิ: การศึกษาบทความวิชาการ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
 - แหล่งปฐมภูมิ: โดยการสำรวจพื้นที่ การสังเกตการณ์ การถ่ายภาพ และการสัมภาษณ์
- กรอบแนวคิดในการศึกษา ประกอบด้วย สามส่วน ได้แก่
 - การศึกษาข้อจำกัดของระบบกายภาพ (Environmental hardware)
 - การศึกษาข้อจำกัดของระบบสังคม (Environmental software)
 - การศึกษาข้อจำกัดของระบบจิตสำนึก (Environmental heartware)

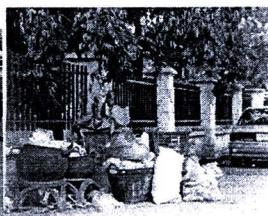

พื้นที่ศึกษา: มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประวัติมหาวิทยาลัยนเรศวร

- เดิมเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตภาคเหนือ จ.พิษณุโลก ยกวิทยฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยนเรศวร” ในปี พ.ศ. 2533
- ปัจจุบัน ตั้งอยู่ ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก ห่างจากตัวเมืองพิษณุโลก ประมาณ 10 กิโลเมตร
- มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 1,280 ไร่
- จำนวนบุคลากรมหาวิทยาลัยนเรศวรมีประมาณ 42,385 คน เป็นนิสิต 38,793 คน (เป็นนิสิตปริญญาตรีจำนวน 32,639 คน) และเจ้าหน้าที่บุคลากรจำนวน 3,592 คน (ข้อมูลสถิติจากกองบริการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553)

ผลการวิจัย

- การขยายตัวของข้าวความเจริญมหาวิทยาลัย นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนโดยรอบ
- การขยายตัวอย่างไร้ทิศทางนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม
 - การรुकล้ำพื้นที่ทางการเกษตรจากสิ่งปลูกสร้าง โดยเฉพาะอาคารประเภทหอพัก ธุรกิจร้านค้า และกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มนิสิตนักศึกษา
 - ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความแออัดของสิ่งปลูกสร้าง ของการจราจร ความหนาแน่นของประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปริมาณของเสียและปัญหามลภาวะที่เพิ่มสูงขึ้น เช่น ปัญหามลภาวะทางอากาศ มลภาวะทางน้ำ น้ำเสียปนเปื้อนคลองในชุมชน มลภาวะทางเสียง ฯลฯ

ผลการวิจัย

- ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของชุมชน
- ข้อจำกัดของระบบกายภาพ (Environmental hardware)
 - ความล้มเหลวของการบังคับใช้ผังเมืองรวม และการบังคับใช้ประโยชน์ที่ดิน นำไปสู่การขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง การใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม พื้นที่เพาะปลูกลดจำนวนลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จากการถูกคุกคามของสิ่งปลูกสร้าง นำไปสู่ความหนาแน่นของประชากร ที่มาพร้อมกับปริมาณของเสีย และมลภาวะที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งข้อจำกัดด้านบุคลากรในท้องถิ่นมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม และการขับเคลื่อนให้เกิดการมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง
 - การแบ่งแยกการบริหารจัดการพื้นที่ โดยใช้ขอบเขตพื้นที่ ไม่ส่งเสริมความร่วมมือให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่รอยต่อระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชน

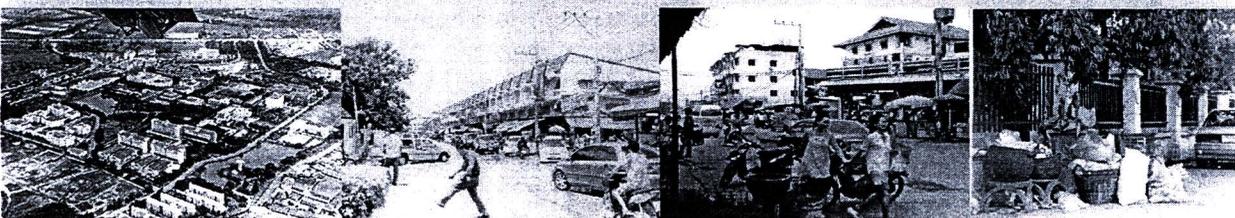
ผลการวิจัย

- ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของชุมชน
- ข้อจำกัดในระบบสังคมที่มีต่อสภาพแวดล้อม (Environmental software)
 - สภาพะประชากรแฝง นำไปสู่การขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง การใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม พื้นที่เพาะปลูกลดจำนวนลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จากการถูกคุกคามของสิ่งปลูกสร้าง นำไปสู่ความหนาแน่นของประชากร ที่มาพร้อมกับปริมาณของเสีย และมลภาวะที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งข้อจำกัดด้านบุคลากรในท้องถิ่นมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม และการขับเคลื่อนให้เกิดการมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง
 - ข้อจำกัดด้านข้อมูลสิ่งแวดล้อม พบอยู่สองประเด็น คือ ความร่วมมือหรือกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมที่แต่ละภาคส่วนต่างดำเนินการโดยขาดการมองแบบองค์รวม อีกทั้งเนื้อหาไม่เชื่อมโยงกับสภาพปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในพื้นที่

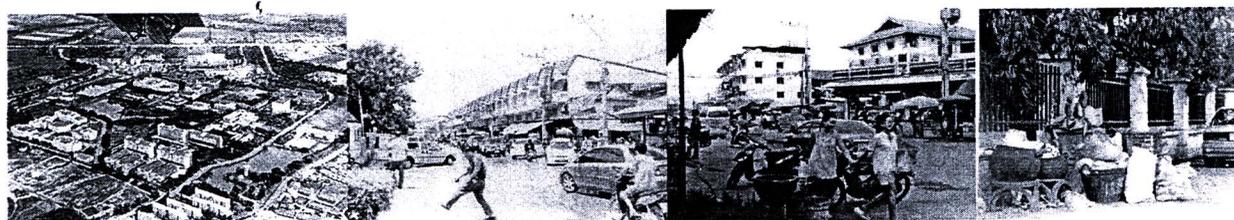
ผลการวิจัย

- ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของชุมชน
- ความล้มเหลวในจิตสำนึก (Environmental heartware)
 - การขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมชุมชนพบมากในกลุ่มประชากรแฝง อันประกอบด้วย กลุ่มผู้ประกอบการ นิสิต นักศึกษา หรือกลุ่มคนที่มาทำมาหากินจากต่างถิ่น ซึ่งเป็นประชากรแฝงที่อยู่อาศัยในพื้นที่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จึงไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ ต่างกับกลุ่มชาวบ้าน และผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน จะให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการจัดการสภาพแวดล้อมมากกว่า

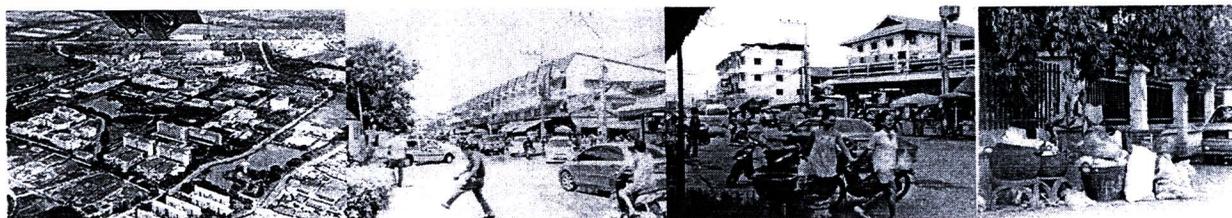
สรุปผลการวิจัย

- การขยายตัวของเมืองประเภทมหาวิทยาลัยส่งผลกระทบต่อลักษณะคล้ายกับกระบวนการขยายตัวของเมืองทั่วไป แต่มีความแตกต่างในบริบทของ
 - ความหนาแน่นของนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรแฝง
 - ความหนาแน่นของกิจกรรมและการบริการที่ตอบสนองความต้องการของนิสิต
- ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสภาพแวดล้อม
 - อยู่ในระดับที่ต่ำ โดยเฉพาะในกลุ่มนิสิตนักศึกษา
 - อยู่ในระดับที่น่าพอใจ ในกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชน
 - อยู่ในสภาวะที่ต่างคนต่างทำ ขาดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่ (น่าจะ) เกี่ยวข้อง

สรุปผลการวิจัย

- สาเหตุและข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมในการจัดการสภาพแวดล้อมเกิดขึ้นใน 3 ภาคส่วน
- ข้อจำกัดของภาครัฐ/ หน่วยงานท้องถิ่น
 - Environmental hardware problem: การขาดศักยภาพในการควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ เนื่องจากข้อจำกัดด้านบุคลากร ทำให้การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมดำเนินการได้ไม่เต็มที่
- ข้อจำกัดของภาคมหาวิทยาลัย
 - Environmental software: การขาดการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น
 - Environmental heartware: การขาดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มนิสิตนักศึกษา
- ข้อจำกัดของภาคชุมชน
 - Environmental software: การขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์จริง

ข้อเสนอแนะ

- เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสภาพแวดล้อมโดยรอบมหาวิทยาลัย ต้องอาศัยการพัฒนาจากทั้งสามระบบ โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

1

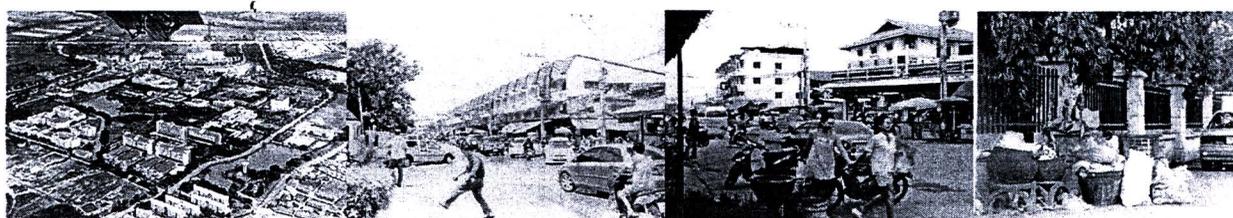
การปรับปรุงพัฒนาพื้นที่เชิงกายภาพ
(Environmental hardware)

2

การสร้างและพัฒนา
ระบบสังคมแวดล้อม
(Environmental software)

3

การสร้างและพัฒนา
ระบบจิตสำนึก
(Environmental heartware)

ข้อเสนอแนะ

- การปรับปรุงพัฒนาพื้นที่เชิงกายภาพ (Environmental hardware) ซึ่งต้องอาศัยการบังคับใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นกลไกหลัก ในขณะที่การเตรียมความพร้อมทรัพยากรมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อมในหน่วยงานท้องถิ่น เป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนระบบดังกล่าว โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างทุกภาคส่วน

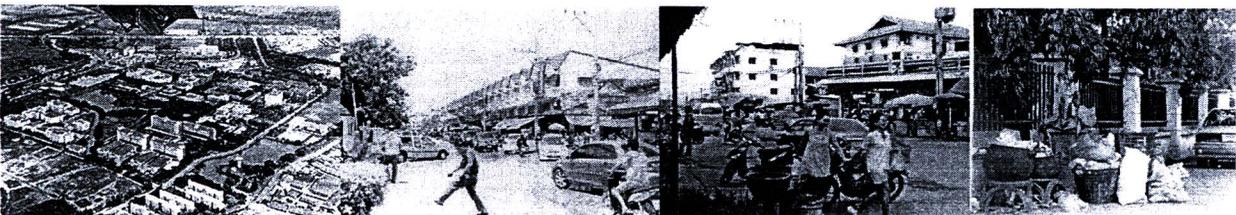
ข้อเสนอแนะ

- การสร้างและพัฒนาระบบสังคมแวดล้อม (Environmental software)
โดยการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสามภาคส่วน (ภาครัฐ, ภาคมหาวิทยาลัย, ภาคชุมชน) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่ควรเพิ่มบทบาทในการบริการวิชาการ การสนับสนุนและกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญควรสะท้อนปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นจริง

ข้อเสนอแนะ

- การสร้างและพัฒนาระบบจิตสำนึก (Environmental heartware)
การสร้างเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่พึงกระทำ สำหรับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในกลุ่มนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นประชากรแฝงของปรากฏการณ์เมืองประเวศมหาวิทยาลัย

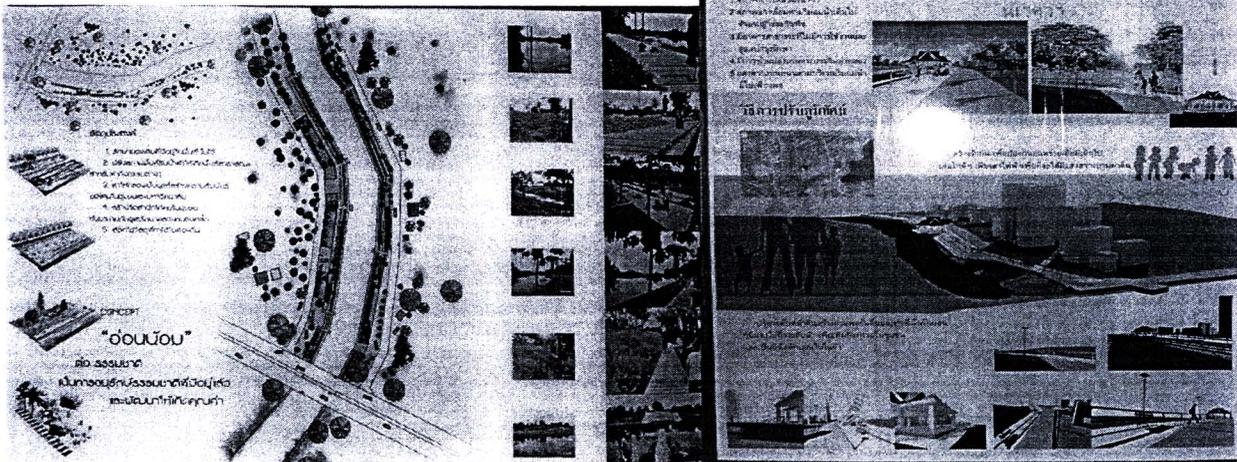
การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- การนำเสนอผลงานวิชาการ: การประชุมวิชาการ
- การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน: ในรายวิชา **Survey, Site Planning, and Landscape Architecture** (การสำรวจ วางผังบริเวณ และภูมิสถาปัตยกรรม)
- การบริการวิชาการแก่ชุมชน: โครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนเมือง ให้นำอยู่

การนำผลงานวิจัยไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

- โดยการเรียนรู้นอกชั้นเรียน:
โครงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์คลองหนองเหล็ก โดยนิสิตชั้นปีที่ 3 ภาควิชาสถาปัตยกรรม

การนำเสนอผลงานการออกแบบของปริญญานิเทศน์
ทีม ดอองนนองเน็ล็ก ในชั้นเรียน

การนำเสนอผลงานการออกแบบของปริญญานิเทศน์
ทีม ดอองนนองเน็ล็ก แก่ผู้มาชม

การนำเสนอผลงานการออกแบบกับชุมชน
ทีม ดอญนงเน่ล็ก แก้วมัทน

เด็ก ๆ ในชุมชนวาดภาพ ดอญนงเน่ล็กในอนา ดช

กิตติกรรมประกาศ

ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยนเรศวร

ขอบคุณผู้รับฟังทุกท่านค่ะ

- ดร.วิติยา ปิณฑังนาโพธิ์
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- อีเมลล์: witiyap@nu.ac.th

การตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร

(อยู่ระหว่างการรอตอบรับการตีพิมพ์ และมีความคืบหน้าจากรับนำแจ้งมหาวิทยาลัยทันที)

การนำเสนอและถ่ายทอดผลงานสู่ชุมชนคลองเหนือเหล็ก

“การนำเสนอแนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมริมคลองเหนือเหล็ก”

ณ โรงเรียนอนุบาลคลองเหนือเหล็ก

26 พฤศจิกายน 2554

กิจกรรมการนำเสนอแนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมคลองหนองเหล็ก

การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการสภาพแวดล้อมชุมชน

วันเสาร์ที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 เวลา 09.00-12.00 น.

ณ โรงเรียนอนุบาลคลองหนองเหล็ก ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จังหวัดพิษณุโลก

08:30 – 09:00 น.	ลงทะเบียน
09:00 – 10:30 น.	นิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ นำเสนอผลงานและแนวคิดการปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก
10:30 - 10:40 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10:40 – 11:00 น.	รับฟังความคิดเห็นจากเด็กและผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการ
11:00 – 12:00 น.	กิจกรรมวาดภาพภูมิทัศน์ริมคลองหนองเหล็กในอนาคต
12:00 – 12:30 น.	ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน

รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ		
นิสิตนักศึกษา	เด็ก	ผู้ปกครอง
1.นางสาวกมลชนก อินเกตู	1. เด็กชาย วิชาญ วัฒนศิริ	
2.นางสาวกมลวรรณ ยิ่งสังข์	2. เด็กชาย วิชาญ วัฒนศิริ	
3.นางสาวกรรณิกา ท่อทอง	3. เด็กชาย วิชาญ วัฒนศิริ	
4.นายชนะพล ดั่งภู	4. เด็กชาย วิชาญ วัฒนศิริ	
5.นายชินนทร์ ดาทอง	5. เด็กชาย วิชาญ วัฒนศิริ	
6.นายเพชร วิริยาภรณ์ประภาส	6. เด็กชาย วิชาญ วัฒนศิริ	
7.นายภาณุพงษ์ จันทา	7. เด็กชาย วิชาญ วัฒนศิริ	
8.นายสมชัย ชัยสุนทรโยธิน	8. เด็กชาย วิชาญ วัฒนศิริ	
9.นายอภิสิทธิ์ บัวเทศ	9. เด็กชาย วิชาญ วัฒนศิริ	
10.นางสาวอำภา พญาवंษ์	10. เด็กชาย วิชาญ วัฒนศิริ	

ประมวลภาพกิจกรรม

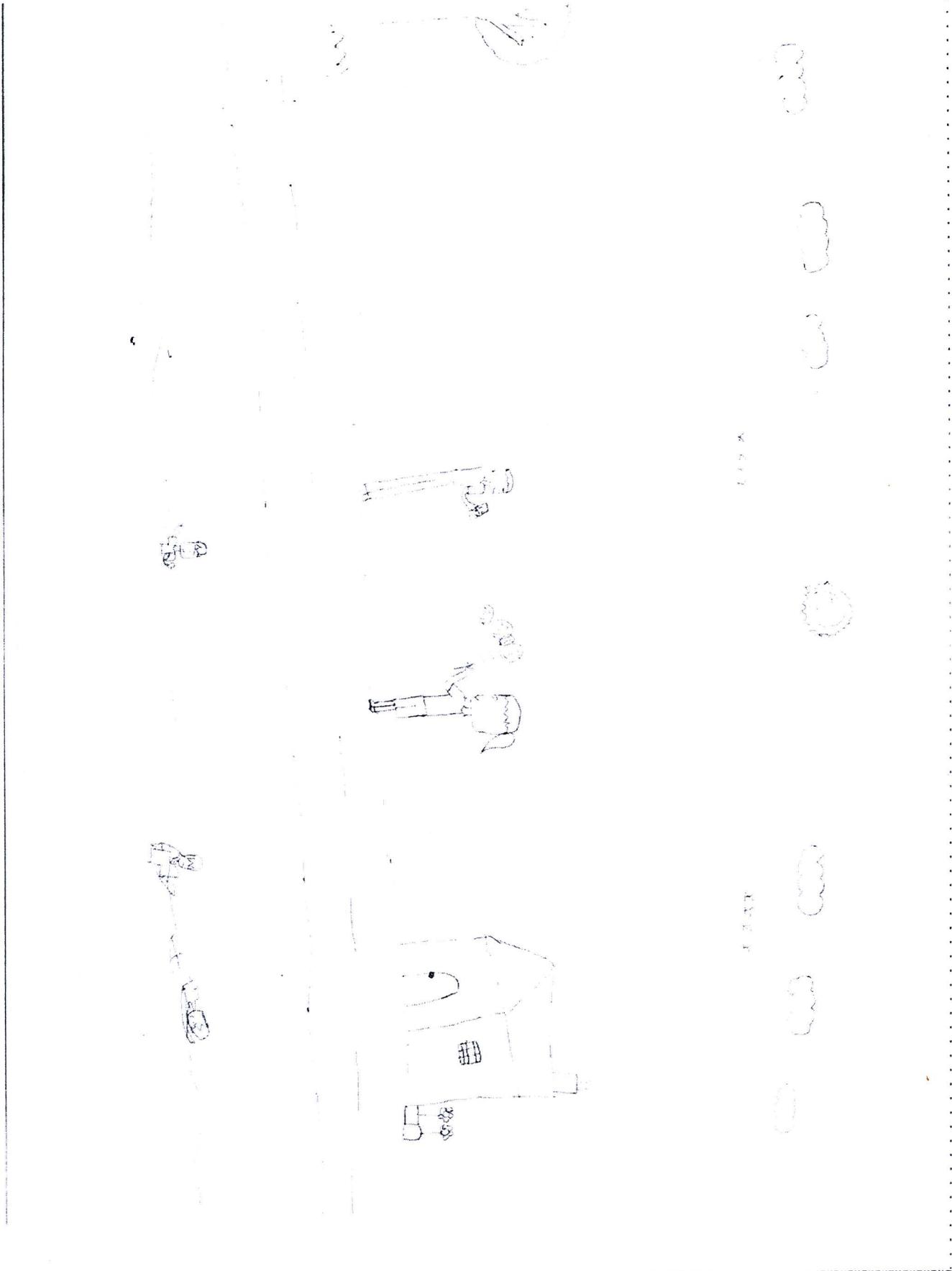

ประมวลภาพกิจกรรม

ตัวอย่างผลงานภาพวาดของเด็กๆ

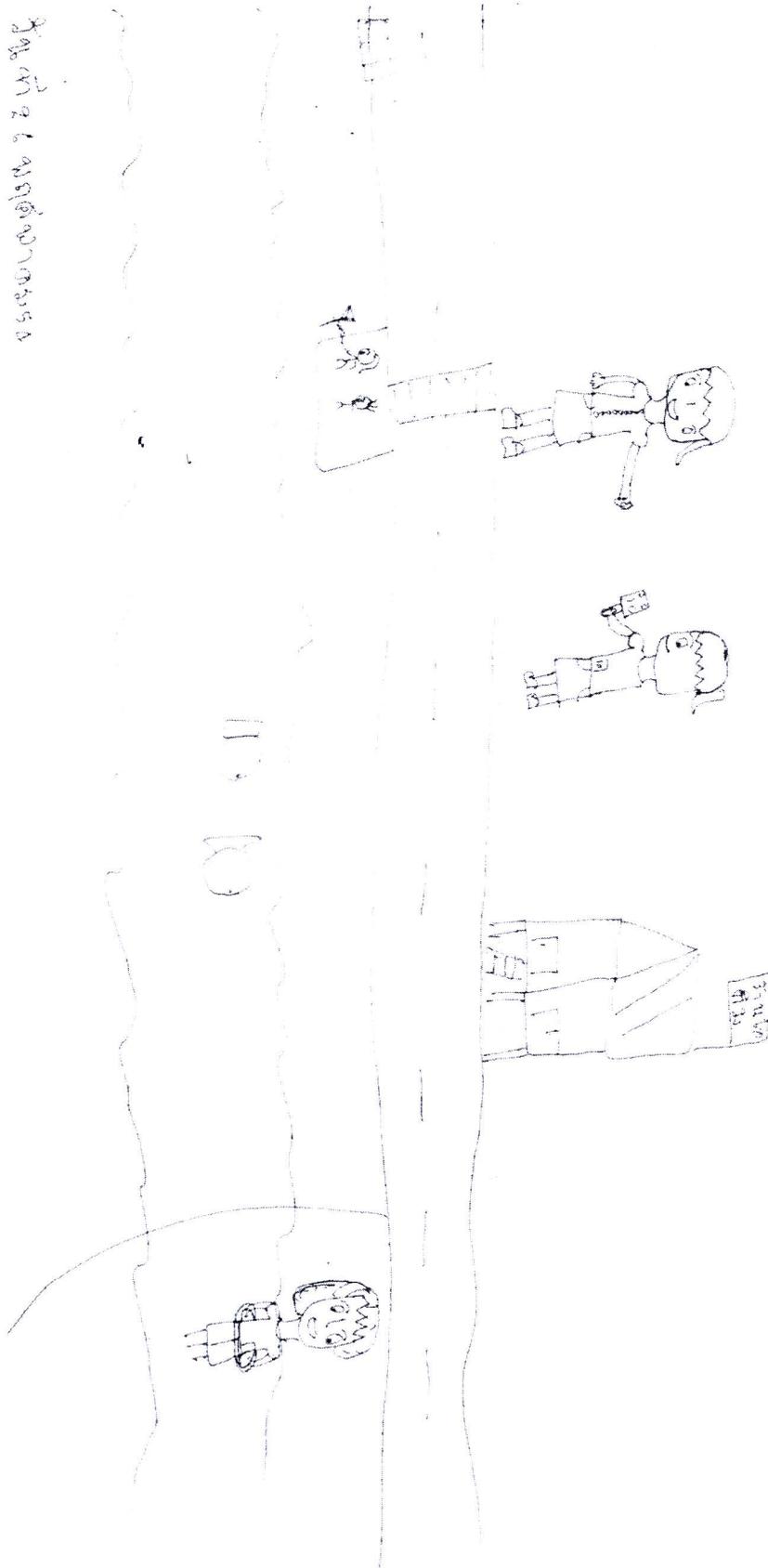
หัวข้อ “การปรับปรุงสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก” ในอนาคต

ตัวอย่างผลงานภาพวาดของเด็กๆ

หัวข้อ “การปรับปรุงสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก” ในอนาคต

พื้นที่ ๒ ใน ๓ ได้จากโรงเรียน

เด็กหญิง ฐิติมา
อนุบาล ๒

ตัวอย่างผลงานภาพวาดของเด็กๆ

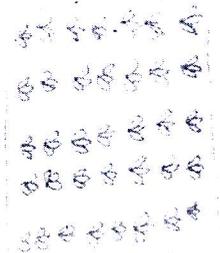
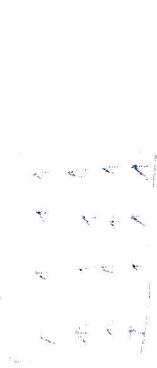
หัวข้อ “การปรับปรุงสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก” ในอนาคต

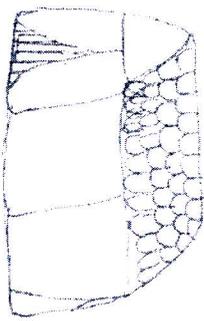
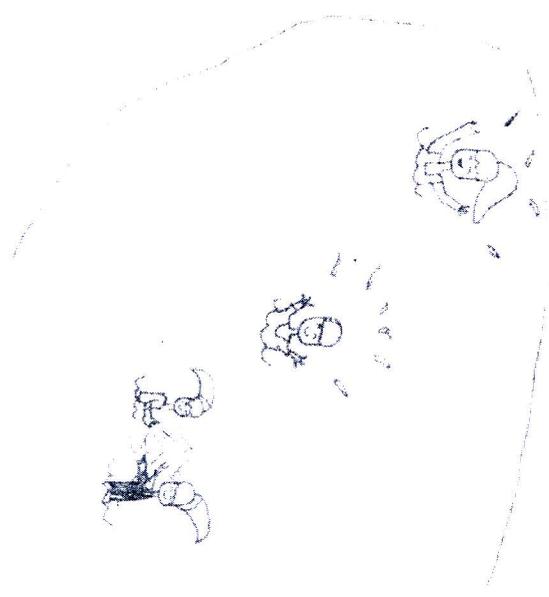
ตัวอย่างผลงานภาพวาดของเด็กๆ

หัวข้อ “การปรับปรุงสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก” ในอนาคต

ชื่อ เด็กชาย ชนกันต์

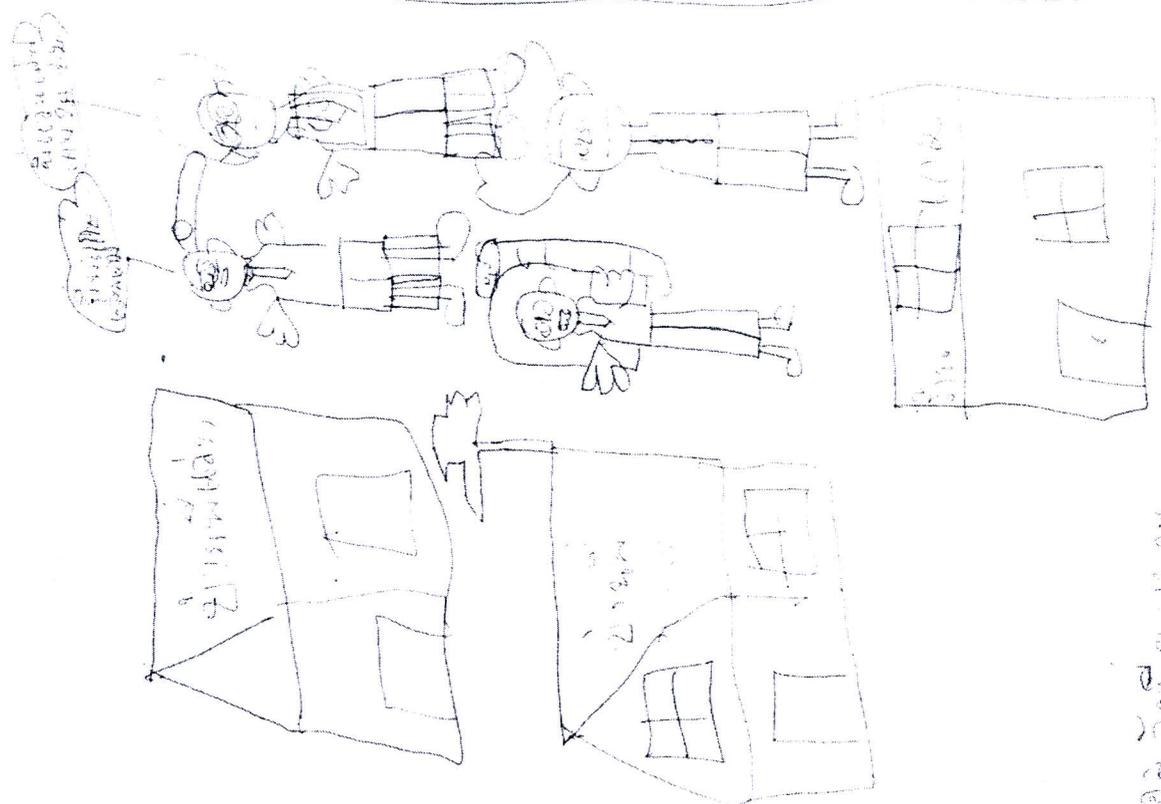
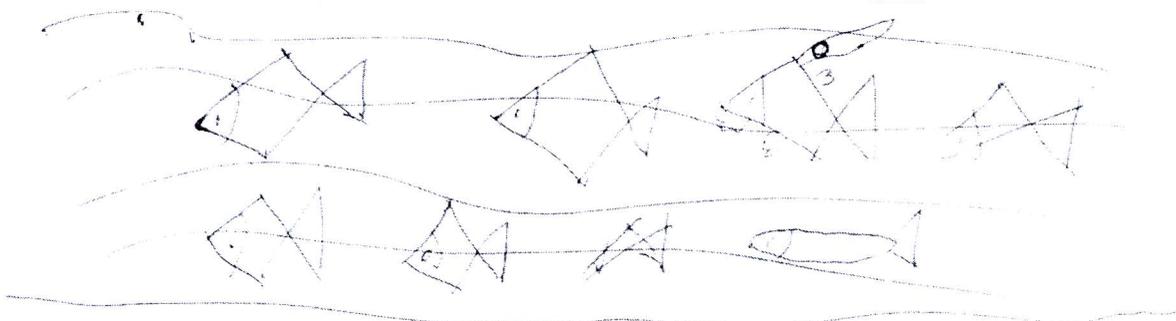
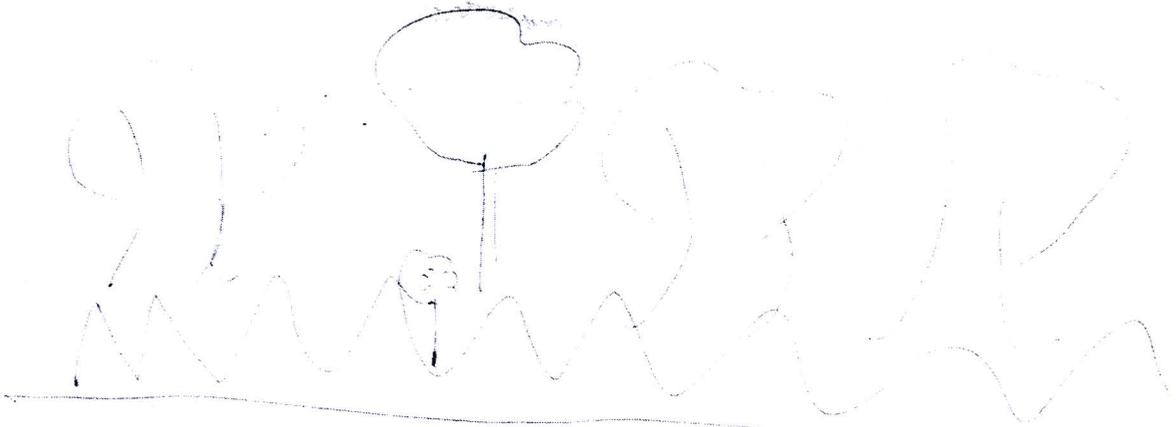
คลองเหล็ก

คลองเหล็ก

ตัวอย่างผลงานภาพวาดของเด็กๆ

หัวข้อ “การปรับปรุงสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก” ในอนาคต

ชื่อ น.ร. วิชา ๒๖/๖๖/๖๖

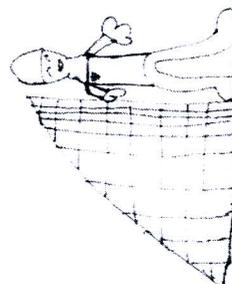
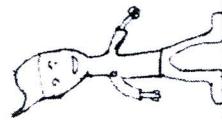
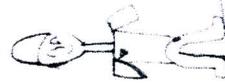
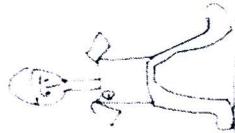
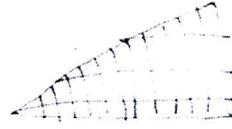
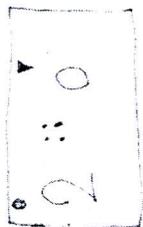
ตัวอย่างผลงานภาพวาดของเด็กๆ

หัวข้อ “การปรับปรุงสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก” ในอนาคต

ตัวอย่างผลงานภาพวาดของเด็กๆ

หัวข้อ “การปรับปรุงสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก” ในอนาคต

การนำเสนอและถ่ายทอดผลงานสู่ชุมชนคลองหนองเหล็ก

“การนำเสนอแนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก”

ณ ศูนย์การเรียนรู้และการท่องเที่ยวเรือนแพ

9 ธันวาคม 2554

กิจกรรมการนำเสนอแนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมคลองหนองเหล็ก

การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการสภาพแวดล้อมชุมชน

วันศุกร์ที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2554 เวลา 17:00 น. เป็นต้นไป

ณ ศูนย์การเรียนรู้และส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือนแพ ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จังหวัดพิษณุโลก

17:00 – 17:10 น. ลงทะเบียน

17:30 – 17:45 น. นิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ นำเสนอผลงานและแนวความคิดการปรับปรุง
ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมริมคลองหนองเหล็ก

17:45 – 18:00 น. รับฟังความคิดเห็นจากคณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้เข้าร่วมประชุม

ระเบียบคณะกรรมการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าโพธิ์

ครั้งที่ 12 /2554

วันศุกร์ที่ 9 ธันวาคม 2554

ณ ศูนย์การเรียนรู้และส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือนแพ เวลา 17.00 น.

ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องที่แจ้งให้ที่ประชุมทราบ

นายสมศักดิ์ สิงห์เดชประธานที่ประชุมแจ้งให้ที่ประชุมทราบ ดังนี้

- (1) ขอบคณคณะกรรมการหมู่บ้านและพี่น้องประชาชนที่ร่วมพัฒนาหมู่บ้าน บัณฑิต เมดิคอลรวมถวาย
- (2) ขอบคณคณะกรรมการและพี่น้องประชาชนที่ร่วมลงลายมือจัดทำประชาคมโครงการพัฒนา
ศักยภาพของหมู่บ้าน ชิมขณเดวี ได้ดำเนินการส่งรายงานเขียนร้อยเล่ม รออนุมัติ
- (3) วันที่ก็มีนักศึกษามหาวิทยาลัยนครสวรรค์ส่งลม สาขาภาควิชา รัฐศาสตร์ ปีที่ 3 จะมาให้ความรู้
เกี่ยวกับกฎหมายโกสดีว่า
- (4) ห้ละนอกจากนี้ก็ยังนักศึกษาภาคสถาปัตยกรรม มาเข้าร่วมประชุม เพื่อเสนอแนะทางแก้ไขคลอง
หนองเหล็กในอนาคด

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ 2 รับรองรายงานครั้งที่ 10/2554 เมื่อ วันที่ 9 พฤศจิกายน 2554

มติที่ประชุม รับรองไม่มีการแก้ไข

ระเบียบวาระที่ 3 เรื่องเพื่อทราบ

กลุ่มงานส่วนราชการ

1) เพื่ออำนวยความสะดวก

- สถานการณ์สารเสพติด (แพร่ระบาด) จ.ทางฝ่ายความมั่นคงจึงจัดประชุมเพื่อแจ้งแจ้งรายงานการ
ปฏิบัติการน้ำดื่มของผู้ประสานพลังแผ่นดิน ในส่วนของลำปางจะร่วมกับลำปางศรีสุโขทัย ในวันที่ 14
ธันวาคม 54 ณ ศูนย์ประสานแผนอำเภอ จึงขอให้ผู้ประสานพลังแผ่นดินเข้าร่วมประชุมด้วย

- การจับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสด็จบนพระองค์ พระราชทานปริญญาบัตร แก่
ผู้สำเร็จการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2553 ณ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จำนวน 9,226 คน

ให้ อ.พร. อ.สร. สมาชิก ผู้ช่วย ปฏิบัติหน้าอย่างเคร่งครัด

- การตั้งศูนย์ขบเฉพาะกิจเพื่อไขปัญหาภัยหนาว ปี 2554

2) ข่าวสารส่วนราชการ สาธารณสุข เกษตร ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาชุมชน ส.ส

- สำนักงานเกษตร ม.จันท์รือว ไปเก็บผลมาขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าว หลังจากปลูกข้าวแล้ว 7 วัน

การเข้าโครงการรับจำนำ เริ่มตั้งแต่วันที่ 7 ตุลาคม 2554 ถึง 29 ก.พ.2554 สามารถ ส.ส

ดำเนินการรออยู่ ขยายเวลาได้ สำหรับราคาที่เปิดรับจำนำ คือ (ดูในเอกสารแนบ) จะจ่ายเงิน

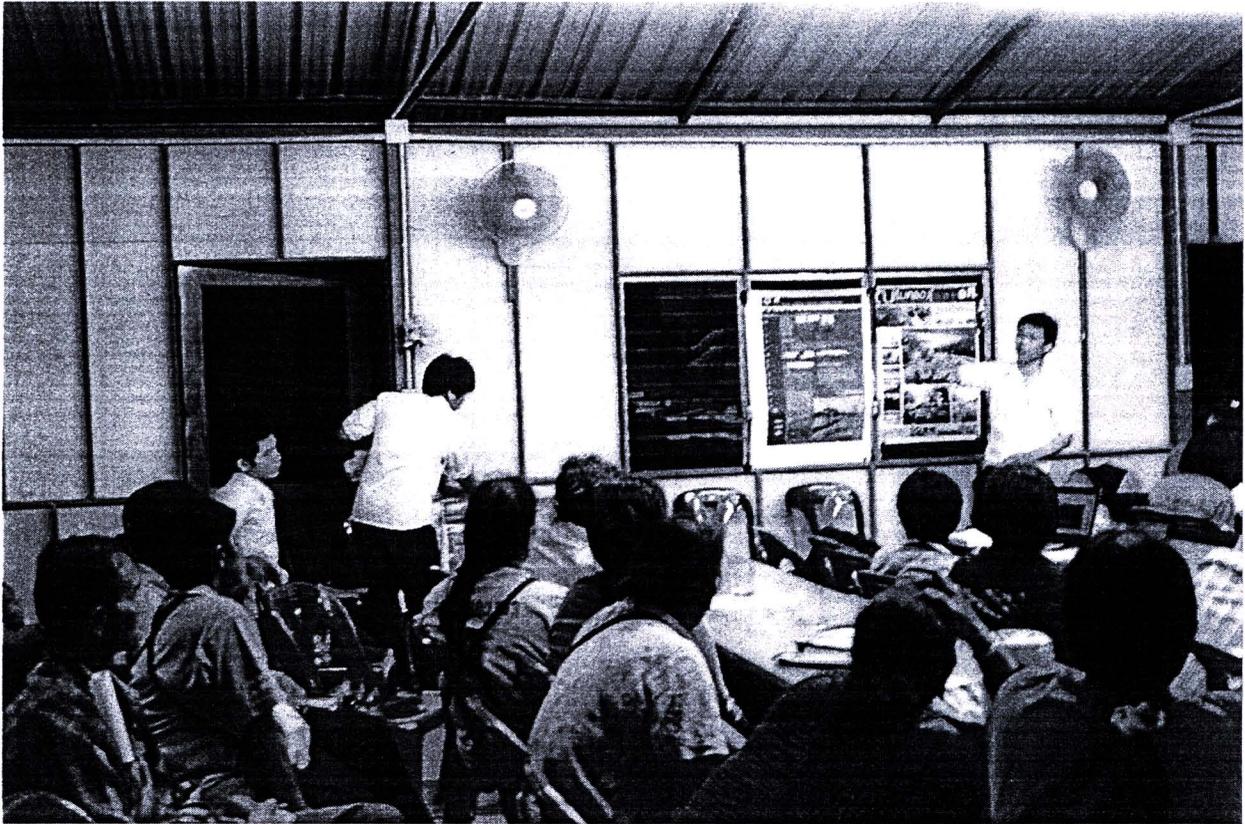
ให้ภายใน 3 วันทำการ เอกสาร สมุดเหลือง หรือสมุดที่ได้รับเงินโอนเงินเรื่องจำนำ

ส่วนเรื่องชลประทาน ส.ส.นิยง ถ้าได้ผลิตน้ำให้อยู่ ส่วนเรื่อง จำนวนเงินที่ได้ชลประทาน ค่าจะ

ได้เพิ่มจากเดิม คือ ไบ เชล และนอกเขตชลประทาน

- สาธารณสุข ช่วงกันเืองกันดูกันนี้ยุ่งหลาย สาธารณสุขจึงนัดเน้นมาที่ ตำบลท่าโพธิ์

ประมวลภาพกิจกรรม

ประมวลภาพกิจกรรม

